Dosarul nr. 2ra-1153/21

Prima instanță: Judecătoria Hînceşti, sediul Ialoveni (jud. V. Olărescu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chişinău (jud. I. Muruianu, A. Malîi, N. Budăi)

DECIZIE

22 decembrie 2021 mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:
Președintele şedinţei, judecătorul Ala Cobăneanu
judecătorii Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Aurica Sula, reprezentată de avocatul Vladislav Jian,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aurica Sula și Ecaterina Sula împotriva notarului public Maria Șișianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui şi

cererea de chemare în judecată depusă de către Lilia Sula împotriva Marianei Sula, Auricăi Sula și Ecaterinei Sula, intervenienți accesorii Primăria satului Horești, raionul Ialoveni, Agenția Servicii Publice, Serviciul Cadastral Teritorial Ialoveni și notarul public Maria Șișianu, cu privire la recunoașterea bunului imobil ca fiind proprietatea defunctei, constatarea faptului acceptării succesiunii și a locului deschiderii ei, recunoașterea dreptului de proprietate succesorală, declararea nulă a certificatului de moștenitor, a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren și a contractului de donație,

împotriva deciziei din 01 octombrie 2020 a Curții de Apel Chişinău, prin care a fost respins apelul declarat de Aurica Sula, reprezentată de avocatul Tudor Enachi şi a fost menţinută hotărârea din 03 mai 2019 a Judecătoriei Hînceşti, sediul Ialoveni,

constată:

La data de 11 mai 2015, Aurica Sula și Ecaterina Sula au depus cerere de chemare în judecată împotriva notarului public Maria Șișianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui Lilian Sula.

În motivarea cererii, petiționarele au indicat că la 14 aprilie 2015, s-au adresat la notarul public Maria Şişianu cu cerere de acceptare a succesiunii după decesul tatălui

lor, Lilian Sula, survenit la 30 august 2014. Prin răspunsul notarului, au fost informate că succesorii au omis termenul de acceptare a succesiunii şi că notarul este în imposibilitate de a deschide dosar succesoral.

Au susţinut că după decesul tatălui lor a rămas masa succesorală compusă din casa de locuit situată în XXXXX, cu nr. cadastral XXXXX şi lotul de teren agricol situat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX, ce i-a aparţinut cu drept de proprietate.

Au menţionat că nu au acceptat succesiunea în termenul stabilit de lege, deoarece nu au cunoscut despre acest fapt, nu au avut surse financiare şi au fost plasate la şcoala internat din oraşul Drochia, iar, la întoarcere, au fost alungate din casa de locuit de către sora defunctului, Lilia Sula, care în mod abuziv a ocupat acest imobil.

Aurica Sula și Ecaterina Sula au solicitat prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui lor Lilian Sula, decedat la 30 august 2014.

Prin hotărârea din 20 iulie 2015 a Judecătoriei Ialoveni, a fost prelungit fiicelor Aurica Sula și Ecaterina Sula, cu trei luni, termenul de acceptare a succesiunii rămasă în satul Horeşti, raionul Ialoveni, după decesul tatălui Lilian Sula, decedat la 30 august 2014 (f.d.19, volumul I).

La 26 aprilie 2017, Lilia Sula a declarat apel împotriva hotărârii din 20 iulie 2015 a Judecătoriei Ialoveni, solicitând repunerea în termen, admiterea apelului, casarea hotărârii şi restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanţă.

Prin încheierea din 04 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost restituit apelul declarat de Lilia Sula împotriva hotărârii din 20 iulie 2015 a Judecătoriei Ialoveni, ca fiind depus de o persoană care nu este în drept să declare apel (f.d. 50-51, volumul I).

Prin decizia din 25 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de Lilia Sula și a fost casată încheierea din 04 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău la faza de primire a cererii de apel (f.d. 61-64, volumul I).

Prin decizia din 06 martie 2018 a Curţii de Apel Chişinău, a fost admis apelul declarat de Lilia Sula și a fost casată integral hotărârea din 20 iulie 2015 a Judecătoriei Ialoveni, cu remiterea cauzei la rejudecare la Judecătoria Hînceşti, sediul Ialoveni, în alt complet de judecată (f.d. 94, volumul I).

La data de 23 august 2016, Lilia Sula a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei satului Horeşti, Consiliului local Horeşti, Oficiul Cadastral Teritorial Ialoveni şi Aurica Sula cu privire la anularea deciziilor Consiliului local Horeşti nr. 2-1 din 05 martie 1993 şi nr. 2-1 din 04 martie 1993 şi anularea titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren (f.d. 2, volumul II).

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că la 04 martie 1993, prin decizia Consiliului local Horeşti nr. 2-1, a fost repartizat în proprietate privată lotul de teren cu suprafaţa totală de 0,083 ha, în hotarele indicate în plan, cu scopul repartizării terenului sub construcții pe numele lui Lilian Sula.

Afirmă că, construcția a fost trecută în Registrul cadastral al deținătorilor de terenuri la nr. 12.10 din 05 martie 1993, care a fost eliberat la 26 ianuarie 2004, conform planului de sector repartizat sub numărul cadastral XXXXX, fiind înregistrat la

06 februarie 2004. De asemenea, un alt titlu de autentificare a dreptului asupra pământului a fost eliberat deținătorului de teren Lilian Sula, prin decizia Consiliului local Horeşti nr. 2-1 din 05 martie 1993, iar, scopul repartizării terenului a fost grădină.

A menţionat că toate acestea au fost trecute în Registrul cadastral al deținătorilor la nr. 1210 din 05 martie 1993, eliberat la 11 martie 2004, conform planului de sector repartizat sub numărul cadastral XXXXX, fiind înregistrat la 30 martie 2007.

Reclamanta a precizat că toate certificatele eliberate de Primăria s. Horeşti r-nul Ialoveni, explică cum au fost comise aceste greșeli, fiind scrise pe numele lui Lilian Sula, dar nu pe numele Ecaterinei Sula.

Astfel, prin certificatul nr. 304 din 26 decembrie 2011 şi certificatul nr. 1203 din 02 noiembrie 2015, Primăria satului Horeşti a confirmat că în urma măsurărilor masive de pe teritoriul satului Horeşti, s-a făcut o eroare la înregistrarea terenului cu nr. cadastral XXXXX şi a casei de locuit amplasată pe acest teren, fiind înregistrat ca proprietar Lilian Sula, dar de facto, fiind necesar de înregistrat după Ecaterina Sula, decedată la 29 aprilie 1997, care la momentul măsurărilor masive era decedată.

La momentul decesului Ecaterinei Sula, aceasta a deținut în proprietate terenul sub construcție cu casa de locuit nr. cadastral XXXXX şi terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX, moștenitori legali ai acesteia fiind copiii Ecaterinei Sula: Lilia Sula si Lilian Sula. După decesul Ecaterinei Sula, impozitele pentru aceste bunuri imobile au fost achitate de către Lilia Sula. Până la decesul lui Lilian Sula, reclamanta şi acesta au administrat şi au gestionat masa succesorală rămasă după decesul mamei lor Ecaterina Sula.

A relatat că Lilian Sula a fost părăsit de soția sa şi fratele a locuit împreună cu dânsa, l-a întreținut până la deces, suportând și cheltuielile necesare pentru înmormântare. După decesul lui Lilian Sula, soţia acestuia şi copiii pretind la casa părintească, având dovada documentelor care sunt scrise pe numele lui Lilian Sula, pe când de fapt în acestea s-a comis o greșeală, dovadă în acest sens fiind certificatele eliberate de Primăria satului Horeşti.

La data de 27 iunie 2018, Lilia Sula a depus cerere de chemare în judecată prin care a formulat pretenţii împotriva Marianei Sula, Auricăi Sula, Ecaterinei Sula, intervenient accesoriu notarul public Mariana Şişianu cu privire la recunoaşterea imobilului situat în XXXXX compus din construcția locativă, construcţii accesorii cu nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţii cu nr. cadastral XXXXX, teren agricol cu nr. cadastral XXXXX, proprietate a defunctei Ecaterina Sula; constatarea faptului acceptării succesiunii şi locului ei de deschidere în satul Horeşti. raionul Ialoveni asupra imobilului cu nr. cadastral XXXXX, compus din casa de locuit cu construcţii accesorii, teren pentru construcţii cu nr. cadastral XXXXX și terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX după Lilia Sula, avere moștenită de ea de la mama decedată Ecaterina Sula; recunoaşterea dreptului de proprietate succesorală a Liliei Sula asupra imobilului situat în XXXXX, compus din construcţia locativă, construcţii accesorii, cu nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţii cu nr. cadastral XXXXX și teren agricol cu nr. cadastral XXXXX; declararea nulă a certificatului de moştenitor nr. 7870

din 09 decembrie 2015 prin care Ecaterina Sula a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX; declararea nulă a certificatului de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 prin care Aurica Sula a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX; declararea nulă a contractului de donație nr. 8517 din 22 decembrie 2015, prin care Mariana Sula a donat fiicei Aurica Sula 1/2 cotă-parte din imobil situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX (f.d. 104-106, volumul II).

În motivarea cererii depuse, Lilia Sula a invocat că, casa de locuit şi terenul nu sunt proprietate în devălmășie a Marianei Sula şi a lui Lilian Sula, decedat la 30 august 2014, însă, aparțineau mamei sale Ecaterina Sula, căreia prin decizia Consiliului local Horeşti din 05 martie 1993 i s-a atribuit în proprietate privată loturile de pe lângă casă, conform art. 82 din Codul funciar.

A declarat că prin decizia menționată, Ecaterinei Sula i-a fost atribuit în proprietate privată 0,30 ha, dintre care 0,20 teren arabil, 0,02 ha vii şi 0,08 ha teren pentru casă, pe care se afla casa de locuit individuală, fiindu-i eliberat şi titlu de proprietate provizoriu, care a fost trecut în registrul titularilor funciari la nr. 163 eliberat la 10 martie 1993, de către Primăria satului Horeşti.

A afirmat că la 29 aprilie 1997 Ecaterina Sula a decedat, iar, dânsa şi-a asumat organizarea şi finanțarea cheltuielilor pentru înmormântarea defunctei. După decesul mamei, a continuat să locuiască în casa părintească, fapt confirmat de Primăria satului Horeşti.

Potrivit extrasului din Registrul de evidenţă a gospodăriilor din 28 martie 2017, eliberat de Primăria satului Horeşti, conform înscrierii din registru pentru anii 1992 - 1995, sub nr. 15, contul personal 1131, pe lotul de lângă casă sunt amplasate construcții capitale, inclusiv casa de locuit, care aparținea proprietarului Ecaterina Sula, cu următorii membri ai gospodăriei: Ecaterina Sula - proprietar, Lilian Sula - fiul proprietarei, Lilia Sula - fiica proprietarei şi Aurica Sula - nepoata proprietarei.

Conform înscrierii din Registrul de evidenţă a gospodăriilor pentru anii 1997 - 2001, 2002-2006 şi 2007-2011, pe lotul de lângă casă, sunt amplasate construcţii capitale, inclusiv casa de locuit, care aparține proprietarului Ecaterina Sula, cu următorii membri ai gospodăriei: Ecaterina Sula - proprietar, Lilia Sula - fiică, Vlad Sula - nepot.

Lilia Sula consideră că din înscrierile enunțate, rezultă că după decesul mamei sale Ecaterina Sula, dânsa a acceptat de facto succesiunea, administrând și gestionând masa succesorală, compusă din terenul sub construcție, casa de locuit individuală și terenul agricol. La fel, a achitat toate chitanțele de recepție fiscală.

A subliniat că este moștenitor legal de gradul I al averii ce a aparținut defunctei Ecaterina Sula, cu toate drepturile asupra averii succesorale, acceptată prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral, cu dreptul de a ridica de la notarul de la locul deschiderii succesiunii certificatele de moștenitor legal asupra averii succesorale, act notarial ce constituie temei de înregistrare în Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate asupra averii succesorale şi care oferă dreptul de a face acte de dispoziție cu bunuri succesorale

Reclamanta a afirmat că la momentul decesului Ecaterinei Sula, casa de locuit cu construcțiile anexe, nu era înregistrată în Registrul bunurilor imobile deținut de Oficiul Cadastral Teritorial Ialoveni, drepturile şi obligațiile apărând mai târziu, prin Legea cadastrului bunurilor imobile din 25 februarie 1998, în vigoare din 21 mai 1998.

A declarat că nu şi-a putut realiza dreptul său constituțional, deoarece în urma efectuării măsurărilor masive din anii 2002-2003, s-a comis o eroare la înregistrarea terenului cu nr. cadastral XXXXX şi a casei de locuit pe acest teren, fiind înregistrat ca proprietar Lilian Sula, însă, era necesar de înregistrat după adevăratul proprietar Ecaterina Sula, fapt confirmat prin certificatul nr. 206 din 15 martie 2018, eliberat de Primăria satului Horeşti. Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren pe numele lui Lilian Sula a fost eliberat în baza deciziei Consiliului local Horeşti nr. 2/1 din 05 martie 1993, dar, conform deciziei şi listei persoanelor cărora li s-au repartizat loturi de teren figurează Ecaterina Sula, iar, Lilian Sula lipseşte din lista indicată. Astfel, rezultă că decizia nr. 2/1 din 05 martie 1993 a Consiliului local Horeşti pe numele Lilian Sula, prin care acestuia i s-a repartizat în proprietate privată pământ cu suprafața de 0,083 ha şi 0,035 ha, lipsește.

Reclamanta consideră că în circumstanțele date, titlurile de proprietate asupra terenurilor cu nr. cadastral XXXXX pe numele lui Lilian Sula, sunt eliberate contrar prevederilor legale, deoarece pentru eliberarea titlurilor de autentificare a dreptului asupra pământului, primordial trebuia să existe o decizie a Consiliului local Horeşti pe numele lui Lilian Sula privind repartizarea în proprietate privată a loturilor de teren cu suprafaţa de 0,083 ha şi respectiv, suprafața de 0,035 ha.

A precizat că, deși Lilian Sula era oficial căsătorit şi avea doi copii, ultimii locuiau cu soţia în altă parte, mai mult de vreo 15 ani, iar, dânsa a fost nevoită să-şi întreţină fratele care avea probleme de sănătate, deoarece soţia lui, dar şi copiii nu se interesau de soarta acestuia. În plus, Lilian Sula nu era angajat în câmpul muncii, astfel revenindu-i în exclusivitate întreținerea fratelui, plata tuturor impozitelor, mai având la întreținere feciorul minor, pe care l-a crescut de una singură.

Ulterior, Lilia Sula a depus cerere de concretizare a cererii de chemare în judecată, în care a reiterat argumentele expuse anterior, solicitând, conform art. 217, 218 şi 227 din Codul civil, declararea nulă a titlului de proprietate asupra terenurilor cu nr. cadastrale XXXXX, eliberat pe numele lui Lilian Sula (f.d. 121-122 volumul II).

Prin încheierea din 03 iulie 2018 a Judecătoriei Hînceşti, sediul Ialoveni, a fost conexată cauza civilă, la cererea depusă de Aurica Sula şi Ecaterina Sula, persoană interesată notarul Maria Șișianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiuni, la cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Lilia Sula împotriva Primăriei și Consiliului satului Horești, raionul Ialoveni, OCT Ialoveni și Aurica Sula cu privire la anularea deciziei și a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren (f.d. 126-127, volumul II).

La data de 25 octombrie 2018, Lilia Sula a depus cerere de chemare în judecată concretizată (f.d. 154-156, volumul II), solicitând:

1. recunoașterea imobilului situat în XXXXX, compus din construcția locativă, construcții accesorii, cu nr. cadastral 5518203260.01, teren destinat pentru construcții cu nr. cadastral XXXXX, teren agricol cu nr. cadastral XXXXX, proprietate a defunctei Ecaterina Sula;

2. constatarea faptului acceptării succesiunii şi a locului ei de deschidere în satul Horeşti, raionul Ialoveni, asupra 1/2 cotă-parte din imobilul cu nr. cadastral XXXXX, compus din casa de locuit cu construcţii accesorii, teren pentru construcție cu nr. cadastral XXXXX și teren agricol cu nr. cadastral XXXXX, după Lilia Sula, avere moștenită de ea de la mama decedată Ecaterina Sula;

3. recunoașterea dreptului de proprietate succesorală a Liliei Sula asupra 1/2 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX, compus din construcţia locativă, construcții accesorii, cu nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţie cu nr. cadastral XXXXX și teren agricol cu nr. cadastral XXXXX;

4. declararea nulă a titlului de proprietate asupra terenurilor cu nr. cadastrale XXXXX, eliberat pe numele lui Lilian Sula;

5. declararea nulă a certificatului de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29810), prin care Ecaterina Sula (fiica lui Lilian Sula) a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX;

6. declararea nulă a certificatului de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29809), prin care Aurica Sula (fiica lui Lilian Sula) a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX;

7. declararea nulă a contractului de donație nr. 8517 din 22 decembrie 2015 (5501/16/179), prin care Mariana Sula a donat fiicei Aurica Sula 1/2 cotă-parte din imobil situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX.

Prin hotărârea din 03 mai 2019 a Judecătoriei Hînceşti, sediul Ialoveni, a fost admisă acțiunea depusă de către Lilia Sula şi a fost recunoscut imobilul amplasat în XXXXX compus din construcţia locativă, construcţii accesorii, nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţie nr. cadastral XXXXX, respectiv teren agricol nr. cadastral XXXXX proprietate a defunctei Ecaterina Sula. A fost constatat faptul acceptării succesiunii şi locul ei de deschidere satul Horeşti raionul Ialoveni, 1/2 cotă-parte din imobilul cu nr. cadastral XXXXX, compus din casa de locuit cu construcţii accesorii, teren pentru construcţie nr. cadastral XXXXX şi respectiv terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX după Lilia Sula, deschisă după decesul mamei sale Ecaterina Sula. A fost recunoscut dreptul de proprietate succesorală al Liliei Sula asupra 1/2 cotă-parte din imobilul amplasat în XXXXX compus din construcţia locativă, construcţii accesorii, nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţie nr. cadastral XXXXX şi teren agricol nr. cadastral XXXXX. Au fost declarate nule titlurile de autentificare a dreptului deținătorului de teren, eliberate pe numele lui Lilian Sula cu nr. cadastral XXXXX. Au fost declarate nule certificatul de moştenitor nr.7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29810), prin care Ecaterina Sula, data naşterii 25 octombrie 1999, a moştenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX şi certificatul de moştenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29809), prin care

Aurica Sula, data naşterii 04 aprilie 1995, a moştenit 1/4 cotă-parte din imobilul menţionat. A fost declarat nul contractul de donaţie nr. 8517 din 22 decembrie 2015 (5501/16/179), prin care Auricăi Sula i-a fost donată 1/2 cotă parte din imobilul amplasat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX. S-a încasat în mod solidar de la Aurica Sula și Ecaterina Sula în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 150 de lei. Acţiunea conexă depusă de Aurica Sula și Ecaterina Sula, persoană interesată notarul Maria Şişianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui, a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 195-196, volumul II).

La data de 31 mai 2019 Aurica Sula, reprezentată de avocatul Tudor Enachi, a declarat apel împotriva hotărârii din 03 mai 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, solicitând casarea integrală a hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri, prin care acţiunea înaintată de Aurica Sula și Ecaterina Sula să fie admisă integral, iar, acțiunea Liliei Sula să fie respinsă ca fiind neîntemeiată și tardivă (f.d. 214-216, volumul II).

Prin decizia din 01 octombrie 2020 a Curții de Apel Chişinău, a fost respins apelul declarat de Aurica Sula, reprezentată de avocatul Tudor Enachi, şi a fost menţinută hotărârea din 03 mai 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni.

La data de 11 martie 2021 Aurica Sula, reprezentată de avocatul Vladislav Jian, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanţei de apel şi a hotărârii primei instanţe, cu pronunţarea unei noi hotărâri, prin care acţiunea înaintată de Aurica Sula și Ecaterina Sula să fie admisă, iar, acțiunea Liliei Sula să fie respinsă.

În motivarea recursului s-a invocat că instanţa de apel a aplicat în mod eronat legea.

Reprezentantul recurentei a indicat că după deces, Ecaterina Sula nu mai are capacitate civilă şi nu mai poate dobândi drepturi, inclusiv dreptul de proprietate recunoscut prin hotărâre judecătorească, or, conform art. 18 din Codul civil (în redacţia până la 01 martie 2019), capacitatea de folosinţă a persoanei fizice apare în momentul naşterii şi încetează odată cu moartea.

A menţionat că acceptarea succesiunii are drept efect juridic trecerea de la defunct la succesor a întregului patrimoniu, care constă din drepturi şi obligaţii. Astfel, patrimoniul succesoral nu se rezumă doar la bunuri concrete, precum este indicat în actele judecătoreşti contestate.

Consideră că anularea peste mai mult de 15 ani a dreptului de proprietate în baza titlului de autentificare a dreptului deţinătorului de teren pe numele lui Sula Lilian, eliberat de autoritatea publică locală şi înregistrat în Registrul bunurilor imobile în anul 2004, constituie o încălcare gravă a principiului securităţii raporturilor juridice. Mai mult ca atât, faptul înregistrării titlului în Registrul bunurilor imobile prezumă că Lilia Sula urma să cunoască despre existenţa acestui titlu şi respectiv, urma să îl conteste în interiorul termenului general de prescripţie, care a început să curgă în anul 2004.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chişinău a pronunţat decizia contestată la data de 01 octombrie 2020.

Potrivit scrisorii de însoţire nr. 8606, decizia motivată a instanţei de apel a fost expediată în adresa Auricăi Sula şi a avocatului Vladislav Jian la data de 19 octombrie 2020 (f.d. 144, volumul III), însă, lipsesc date cu privire la recepţionarea acesteia.

Astfel, recursul declarat la data de 11 martie 2021, este în termen.

La 25 iunie 2021, copia recursului a fost expediată în adresa intimaţilor Lilia Sula, Primăria satului Horeşti, Consiliul local Horeşti, notarul public Şişianu Maria şi Serviciul Cadastral Ialoveni, cu înştiinţarea despre depunerea referinţei (f.d. 157, 159-162, volumul III).

Referinţe nu au fost depuse.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 03 noiembrie 2021 a considerat recursul admisibil şi a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înştiinţarea participanţilor la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit al Curţii Supreme de Justiţie consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanţei de apel şi trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chişinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanţa, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanţei de apel şi să trimită cauza spre rejudecare în instanţa de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs.

Art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă stipulează că, săvârşirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul şi în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluţionarea greşită a cauzei sau în cazul în care instanţa de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanţa judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că prin decizia Consiliului Primăriei Horeşti, raionul Ialoveni nr. 2/1 din 05 martie 1993 „Cu privire la întărirea listelor cetăţenilor cărora li se atribuie loturi de pe lângă casă în proprietate privată conform articolului 82 al Codului funciar”, au fost aprobate listele cetăţenilor din satul Horeşti cărora li s-a atribuit în proprietate privată loturi de pe lângă casă, conform art. 82 al Codului Funciar (f.d. 123 volumul II).

Conform listei anexă la decizia nr. 2/1 din 05 martie 1993, Ecaterinei Sula i s-a repartizat un teren cu suprafaţa de 0,30 ha în proprietate privată (f.d. 124 volumul II).

La 10 iulie 1993, Primăria satului Horeşti a eliberat Ecaterinei Sula certificat provizoriu ce confirmă dreptul de proprietate, posesiune și beneficiere funciară, conform căruia Ecaterinei Sula i s-a pus la dispoziție un teren de 0,30 ha în scopul cultivării agricole, în proprietate, certificatul dat fiind trecut în registrul titularilor funciari la numărul 163 (f.d. 8, verso volumul II).

La 29 aprilie 1997, Ecaterina Sula a decedat, potrivit duplicatului certificatului de deces seria DC-IV nr. 1052508, eliberat la 05 martie 2012 de către Oficiul Stare Civilă Ialoveni (f.d.11 volumul II).

La 26 ianuarie 2004, Primăria satului Horeşti, raionul Ialoveni i-a eliberat lui Lilian Sula (fiul Ecaterinei Sula) titlu de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. XXXXX, potrivit căruia prin decizia Consiliului local Horeşti nr. 2/1 din 05 martie 1993, deținătorului i s-a repartizat în proprietate privată pământ cu o suprafață de 0,083 ha, sub construcții, trecut în Registrul cadastral al deținătorilor de terenuri nr.1210 din 05 martie 1993 (f.d. 9, verso, volumul II).

La 11 martie 2004, Primăria satului Horeşti raionul Ialoveni i-a eliberat lui Lilian Sula titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. XXXXX, potrivit căruia prin decizia Consiliului local Horeşti nr. 2/1 din 05 martie 1993, deținătorului i s-a repartizat în proprietate privată pământ cu o suprafață de 0,035 ha, scopul repartizării fiind grădină, trecut în Registrul cadastral al deținătorilor de terenuri nr.1210 din 05 martie 1993 (f.d. 10, verso, volumul II).

Prin certificatele nr. 304 din 26 decembrie 2011 şi nr. 1203 din 02 noiembrie 2015, Primăria satului Horeşti raionul Ialoveni a confirmat că în legătură cu măsurările masive din anul 2003, s-a comis greșeală la art. 11 la familia Sula Ecaterinei. De facto, pământul era după Ecaterina Sula, dar a fost scris după fiul ei Lilian Sula (f.d. 12, 13, volumul II).

Conform certificatelor nr. 305 din 26 decembrie 2011 și nr. 437 din 14 aprilie 2017, eliberate de Primăria satului Horești raionul Ialoveni, Lilia Sula (fiica Ecaterina Sula) permanent a locuit în casa părintească (f.d. 37 volumul I; 16 volumul II).

La 30 august 2014, Lilian Sula a decedat, fapt confirmat prin certificatul de deces seria DC-IV nr.1232862, eliberat de Oficiul de Stare Civilă Ialoveni la data de 31 octombrie 2014 (f.d. 22, volumul II).

Potrivit certificatelor nr.1202 din 02 noiembrie 2015 și nr.438 din 14 aprilie 2017, eliberate de Primăria satului Horeşti raionul Ialoveni, ultimul domiciliu al Ecaterinei Sula, decedată la 29 aprilie 1997, s-a aflat în XXXXX. La momentul decesului, Ecaterina Sula a deţinut în proprietate terenul sub construcţie cu casa de locuit cu nr. cadastral XXXXX şi terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX, moştenitori legali fiind copiii săi Lilia Sula şi Lilian Sula. S-a confirmat că Lilia Sula achită impozitele necesare şi împreună cu fratele Lilian Sula, până la deces, au administrat şi gestionat masa succesorală (f.d. 36 volumul I; 14 volumul II).

Conform certificatului nr. 480 din 21 aprilie 2015, eliberat de Primăria satului Horeşti raionul Ialoveni, Mariana Sula este locuitoare a XXXXX şi a fost căsătorită cu Lilian Sula, decedat la 30 august 2014. Ca rezultat al căsătoriei, s-au născut copiii

Aurica Sula şi Ecaterina Sula, care în perioada anilor 2004-2012 s-au aflat la Internatul pentru copii din oraşul Drochia. În perioada anilor 1996-2009 familia Sula a locuit la domiciliul înregistrat în Registrul de evidenţă a populaţiei cu nr. 16, pagina 35, contul nr.1210. Începând cu anul 2009 şi până la deces, la domiciliul menţionat a locuit doar Lilian Sula, fără soţie şi copii (f.d.11 volumul I).

Potrivit certificatului nr. 477 din 21 aprilie 2015, eliberat de Primăria satului Horeşti raionul Ialoveni, Aurica Sula este locuitoare a XXXXX și în componența familiei intră următorii membrii: mama Mariana Sula și sora Ecaterina Sula (f.d.12 volumul I).

După decesul lui Lilian Sula, survenit la 30 august 2014, succesorii legali ai acestuia Sula Mariana, Sula Aurica şi Sula Ecaterina au depus la notarul public Maria Şişianu cerere de deschidere a dosarului succesoral, însă, prin răspunsul din 14 aprilie 2015, notarul Şişianu Maria a refuzat deschiderea procedurii succesorale, din motivul omiterii termenului legal (f.d. 10, volumul I).

Prima instanţă, fiind învestită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii depusă de Lilia Sula şi a recunoscut imobilul amplasat în XXXXX compus din construcţia locativă, construcţii accesorii, nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţie nr. cadastral XXXXX, respectiv teren agricol nr. cadastral XXXXX proprietate a defunctei Ecaterina Sula. A fost constatat faptul acceptării succesiunii şi locul ei de deschidere satul Horeşti raionul Ialoveni, 1/2 cotă-parte din imobilul cu nr. cadastral XXXXX, compus din casa de locuit cu construcţii accesorii, teren pentru construcţie nr. cadastral XXXXX şi respectiv terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX după Lilia Sula, deschisă după decesul mamei sale Ecaterina Sula. A fost recunoscut dreptul de proprietate succesorală al Liliei Sula asupra 1/2 cotă-parte din imobilul amplasat în XXXXX compus din construcţia locativă, construcţii accesorii, nr. cadastral XXXXX, teren destinat pentru construcţie nr. cadastral XXXXX şi teren agricol nr. cadastral XXXXX. Au fost declarate nule titlurile de autentificare a dreptului deținătorului de teren, eliberate pe numele lui Lilian Sula cu nr. cadastral XXXXX. Au fost declarate nule certificatul de moștenitor nr.7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29810), prin care Ecaterina Sula, data nașterii 25 octombrie 1999, a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX şi certificatul de moştenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29809), prin care Aurica Sula, data nașterii 04 aprilie 1995, a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul menţionat. A fost declarat nul contractul de donaţie nr. 8517 din 22 decembrie 2015 (5501/16/179), prin care Auricăi Sula i-a fost donată 1/2 cotă parte din imobilul amplasat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX. S-a încasat în mod solidar de la Aurica Sula și Ecaterina Sula în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 150 de lei. Acţiunea depusă de Aurica Sula și Ecaterina Sula, persoană interesată notarul Maria Şişianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Instanţa de apel, fiind învestită cu judecarea apelului declarat de Aurica Sula, a ajuns la concluzia netemeiniciei acestuia şi a menţinut hotărârea primei instanţe, ca fiind legală şi întemeiată.

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit al Curţii Supreme de Justiţie, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislaţia în vigoare ce guvernează raportul litigios, constată că instanţa de apel a examinat superficial circumstanţele importante pentru justa soluţionare a cauzei.

În conformitate cu 238 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată deliberează, sub conducerea preşedintelui şedinţei, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluţionate, apreciază probele, determină circumstanţele şi caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admiterea acţiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

În conformitate cu 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărîrea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

Conform art. 373 alin. (1), (2) şi (5) din Codul de procedură civilă, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Prevederile legale enunţate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, limitele apelului şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei. Concluziile privind circumstanţele de fapt ale cauzei se motivează în hotărâre prin probele enumerate în art. 117 din Codul de procedură civilă, iar în conformitate cu art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească este în drept să propună părţilor şi altor participanţi la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare şi să dovedească faptele ce constituie obiectul probaţiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

Respectiv, conform jurisprudenţei CtEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însușirea motivelor şi concluziilor date de instanţa inferioară

(Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 19 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43).

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în normele enunțate, instanța de recurs constată că instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei.

Materialele dosarului atestă că prin acţiunea depusă, Lilia Sula a solicitat inclusiv declararea nulă a certificatului de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29810), prin care Ecaterina Sula (fiica lui Lilian Sula) a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX şi a certificatului de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29809), prin care Aurica Sula (fiica lui Lilian Sula) a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastrale XXXXX.

Prima instanţă a declarat nule certificatul de moștenitor nr.7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29810), prin care Ecaterina Sula a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul situat în XXXXX cu nr. cadastral XXXXX şi certificatul de moștenitor nr. 7870 din 09 decembrie 2015 (5501/15/29809), prin care Aurica Sula a moștenit 1/4 cotă-parte din imobilul menţionat.

Instanţa de apel a considerat întemeiată concluzia primei instanţe, indicând că în baza acestor certificate, Ecaterina Sula şi Aurica Sula au moștenit bunuri ce nu au constituit proprietatea defunctului, ci proprietatea Ecaterinei Sula.

Analizând materialele cauzei, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit al Curţii Supreme de Justiţie a constatat că la dosar nu au fost anexate certificatele de moștenitor nr. 7870 (5501/15/29810 şi 5501/15/29809) din 09 decembrie 2015, instanţele ierarhic inferioare ajungând la concluzia de a declara nulitatea acestora fără a examina conţintul lor, fapt ce este inadmisibil.

Or, în conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

În această ordine de idei, instanţa de recurs reţine că cele descrise cert indică la examinarea superficială a apelului, deoarece prezintă relevanţă şi folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, rezultând din specificul acestuia şi care presupune în sine lămurirea completă şi pe bază de dovezi certe, pertinente şi concludente a situaţiei de fapt.

Această circumstanţă este apreciată drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanţa de recurs, cu atât mai mult că în conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, este în imposibilitate de a administra noi dovezi la examinarea cauzei în ordine de recurs.

Din considerentele menţionate, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit al Curţii Supreme de Justiţie ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanţei de apel şi a trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chişinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanţa de apel urmează să ţină cont de cele menţionate şi reexaminând cauza, să emită o decizie legală şi întemeiată, respectând dreptul garantat al părţilor la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ lărgit al Curţii Supreme de Justiţie

decide:

Se admite recursul declarat de Aurica Sula, reprezentată de avocatul Vladislav Jian.

Se casează integral decizia din 01 octombrie 2020 a Curţii de Apel Chişinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aurica Sula și Ecaterina Sula împotriva notarului public Maria Șișianu cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămasă după decesul tatălui şi cererea de chemare în judecată depusă de către Lilia Sula împotriva Marianei Sula, Auricăi Sula și Ecaterinei Sula, intervenienți accesorii Primăria satului Horești, raionul Ialoveni, Agenția Servicii Publice, Serviciul Cadastral Teritorial Ialoveni și notarul public Maria Șișianu, cu privire la recunoașterea bunului imobil ca fiind proprietatea defunctei, constatarea faptului acceptării succesiunii și a locului deschiderii ei, recunoașterea dreptului de proprietate succesorală, declararea nulă a certificatului de moștenitor, a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren și a contractului de donație, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chişinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Preşedintele şedinţei,
judecătorul Ala Cobăneanu

judecătorii Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Mariana Pitic